

L'escola neoclàssica

Dr. Lluís Argemí d'Abadal

PID_00238424

Temps mínim previst de lectura i comprensió: **3 hores**

Índex

Introducció: utilitat i preu.....	5
Objectius.....	8
1. Els precursors: von Thünen i Cournot.....	9
2. La revolució marginalista: Jevons, Menger i Walras.....	11
2.1. La utilitat marginal de Jevons i Menger	11
2.2. L'equilibri general de Walras	13
3. La síntesi neoclàssica: Marshall, Pareto i Böhm Bawerk.....	16
3.1. Les aportacions de Marshall: la corba de demanda, els factors productius, les estructures de mercat i els preus i la distribució de la renda	18
4. La teoria monetària: Wicksell i Fisher.....	21
4.1. Wicksell i el tipus natural i efectiu d'interès	21
4.2. Fisher i la nova teoria quantitativa del diner	22
5. L'escola neoclàssica a Catalunya i a Espanya.....	24
6. Autors.....	26
Resum.....	29
Activitats.....	31
Glossari.....	32
Bibliografia.....	34

Introducció

La Revolució Industrial va permetre un llarg període de creixement econòmic, amb un gran nombre d'inversions en diferents sectors.

Des del 1776 fins a les primeres dècades del segle XIX el tèxtil es va constituir en el sector punta i, des d'aleshores, els ferrocarrils van ser l'objecte de la innovació.

Però, cap al 1870 aquests impulsos s'havien acabat i va aparèixer la recessió econòmica, cosa que va comportar l'assoliment d'una crisi que va ser llarga i profunda.

L'abaratiment dels preus del transport i l'arribada de productes agraris llunyans a Europa van provocar, des del 1873, la caiguda de les activitats primàries, i després, de les industrials.

A fi de fer front a les dificultats, les empreses van anar desenvolupant actituds de defensa, i, amb la desaparició de les petites empreses, aviat els mercats van ser dominats per pocs productors, amb sistemes monopolistes o oligopolístics, sovint amb acords de repartiment de mercat.

Aquest procés va generar un nou tipus de capitalisme, el capitalisme monopolista, molt diferent del capitalisme concurrencial que hi havia fins aleshores.

Al mateix temps, molts països europeus, amb l'objectiu de donar solució als efectes negatius de la crisi, es van embarcar en aventures polítiques i econòmiques als nous continents, cosa que va representar el començament de l'era de l'imperialisme, que, amb el temps, portaria a enfrontaments armats i, molt especialment, a la Primera Guerra Mundial del 1914.

Tot i aquests elements d'instabilitat, l'economia mundial va gaudir d'un període de relativa tranquil·litat, proporcionada per l'adopció d'un sistema de relacions econòmiques internacionals dominat pel patró or (totes les monedes es referien a un contingut en or) i un sistema de bancs centrals que acceptaven aquest patró.

Així mateix, després dels problemes causats pels enfrontaments socials, primerament els de 1848, i després els de 1870, va venir un període de relativa tranquil·litat política, on en gairebé tots els països hi va haver un retorn de l'Antic Règim, en el qual unes classes dominants, velles i noves, mantenien el seu poder sobre la majoria de la població.

A aquesta època van correspondre també les unificacions d'Alemanya i d'Itàlia, que, en el primer cas va començar per una Unió Econòmica. En resum, tot el conjunt va donar un nou impuls artístic i creatiu, que s'ha batejat amb el nom de Belle époque.

Des del punt de vista tècnic, també va ajudar a pal·liar els problemes econòmics una onada d'innovacions tecnològiques que van permetre l'aparició de nous sectors i empreses.

L'electricitat, els nous mètodes de producció d'acer, i d'altres, van donar lloc a una segona revolució industrial.

El canvi de marc econòmic i polític va coincidir amb un canvi de marc teòric. No és fàcil veure la relació entre els dos canvis, ja que, si la realitat implicava conflicte i crisi, tot i que amagats sota una aparença d'estabilitat, la teoria que va sorgir es basava en l'equilibri; en tot cas, però, cal constatar la coincidència en el temps dels dos canvis.

Cap al 1870, tant els mètodes de l'escola clàssica com les seves conclusions van ser criticats a causa de diverses raons.

D'una banda, el seu nivell d'abstracció, especialment la forma com havia treballat Ricardo era l'element principal de crítica dels historicistes.

En segon lloc, les seves prediccions (davallada de la taxa de guany, augment de la misèria, etc.), tot i les precisions aportades per J. S. Mill, no semblaven complir-se. I de cop, en tres llocs diferents, amb tres tradicions intel·lectuals i històriques diferents, tres autors, en el lapse de mesos i sense contacte entre ells, van encetar una nova forma d'enfocar els problemes econòmics.

Jevons a Anglaterra, Menger a Viena i Walras a Lausana van ser els protagonistes de l'anomenada **revolució marginalista**.

El seu punt de partença era el fet que el valor, fins aleshores magnitud objectiva, que calia buscar en el procés de producció, era una magnitud subjectiva a causa de la valoració individual que en feien els consumidors, d'acord amb la utilitat que el seu consum els reportava.

Amb aquest canvi, l'individualisme s'introduïa en el mètode de l'economia i, juntament amb aquest, l'enfocament que es desenvolupava es basava en el positivisme, que aleshores triomfava en filosofia.

De fet, l'element unificador de tots tres autors, que mantenien moltes diferències en altres aspectes, és el següent: el preu que els consumidors estarien disposats a pagar pel consum d'una altra unitat més d'un determinat bé era igual a l'increment d'utilitat que aquesta unitat els proporcionava.

En termes matemàtics, el preu era igual a la utilitat marginal d'un bé, o sigui, a la derivada de la funció d'utilitat (o, en termes més planers, la utilitat de la darrera unitat consumida). Ara bé, aquests autors no van treballar en el buit. Durant el període clàssic, alguns heterodoxos o heretges científics ja havien avançat idees d'aquest estil, però no van ser acceptades, i l'ortodòxia clàssica es va mantenir.

De fet, les idees que es poden esbrinar en el treball dels primers autors de la revolució marginalista són diverses.

En primer lloc, i més important, que el preu depèn de la utilitat marginal.

En segon lloc, que **és una magnitud relativa**, de comparació i, per tant, d'origen subjectiu.

Un darrer element, no compartit, era la possibilitat de tractament matemàtic de l'economia, basada en aquests principis (de fet, únicament Walras ho va fer, tot i que més tard les notacions matemàtiques es van anar imposant entre els economistes).

Aquestes idees són les que es poden trobar en alguns autors anteriors que, després de la revolució marginalista, van ser considerats precursors.

Vegeu el vídeo: Introducció a l'escola neoclàssica

Objectius

El cinquè mòdul pretén assolir els objectius següents:

- 1.** Fer veure la difícil relació que hi havia entre l'entorn en què va sorgir l'economia neoclàssica i el seu contingut, centrada en els canvis graduals i les condicions d'equilibri.
- 2.** Presentar la visió general dels desenvolupaments teòrics de l'escola neoclàssica, a partir dels conceptes d'utilitat marginal i cost marginal.
- 3.** Analitzar amb més profunditat el conjunt de les aportacions de Marshall, autor d'una de les obres més famoses i duradores, com a llibre d'ensenyament d'economia.
- 4.** Descriure l'ortodòxia monetària durant els moments d'implantació del patró or, guiat per Fisher, i també observar les crítiques que hi fa Wicksell.

1. Els precursors: von Thünen i Cournot

El racionalisme francès, que, de fet, havia imposat les seves idees a la nova ciència, malgrat que els principals autors de l'escola clàssica eren anglesos, va donar una nova mostra de la seva importància en la persona d'Antoine Augustin Cournot. Professor universitari i alt càrrec de l'administració educativa francesa, les seves especialitats eren la filosofia i les matemàtiques.

En el camp de la filosofia va escriure un tractat sobre l'evolució de les grans idees en la història de la ciència, i com a matemàtic es va especialitzar en el camp de les probabilitats.

La seva obra econòmica *Recerques sobre els principis matemàtics de la teoria de les riqueses* (1861) és fruit de la conjunció d'aquests dos camps.

En aquesta obra, Cournot aplica els principis racionalistes a la **teoria del preu, i per això el contempla com una magnitud relativa**, susceptible de ser representat en uns eixos cartesianes, en què el que interessa és la situació d'un preu respecte a la resta de preus.

Però una de les aportacions més importants de Cournot, i que ha perdurat en el temps, és la seva representació de les funcions de demanda i l'anàlisi de les condicions d'equilibri en un mercat, especialment en casos en què hi ha pocs oferents i, més concretament, el cas de dos oferents, o sigui, el cas de duopoli.

Va ser Cournot qui va expressar per primera vegada les funcions de demanda com a $q = F(p)$ (o quantitat demanada com a funció del preu) i qui va analitzar matemàticament les condicions d'equilibri.

Aquest equilibri es defineix quan l'empresari maximitza els guanys, que es convertiran en el màxim de la **funció $p \cdot q$** , atès que en el seu cas no hi havia costos de producció (es tractava de dues fonts d'aigua mineral). Encara avui s'estudia en els textos de microeconomia la seva solució al cas del duopoli, i s'acostuma a parlar del **punt de Cournot** com aquell punt en què l'ingrés marginal (la derivada de $p \cdot q$) és igual al cost marginal.

Des del punt de vista actual, si bé la notació és la mateixa, Cournot dibuixava els preus en l'eix d'abscisses, i les quantitats en el d'ordenades, d'acord amb la correcció matemàtica que ara s'ha perdut.

Si la tradició racionalista francesa es mantenia viva a França, la tradició empirista va tenir el seu màxim representant en un alemany, Johan Heinrich von Thünen, un propietari agrícola de la Pomerània. Observador pacient dels resultats de la seva explotació, va escriure, després de minucioses observacions, *L'estat aïllat* (1826-1863, les darreres parts pòstumes).

En aquesta obra, von Thünen descriu un estat aïllat ideal, establert a l'entorn d'una gran ciutat, que és el mercat dels productes agraris que produeix l'estat.

El problema que es planteja és el següent: «quins productes es produiran a diferents distàncies del mercat?»

El resultat és la divisió de l'estat ideal en una sèrie de cercles concèntrics, en què els diferents productes i la seva localització estaran determinats per la distància al centre, és a dir, per l'efecte dels costos de transport al mercat.

La **relació valor/pes** dels diferents productes era un element primordial en aquest cas, i alguns productes de poc valor amb relació al pes (i, per tant, d'un cost elevat pel que fa al transport) eren conreats a prop de la ciutat.

La seva idea era combatre les teories de dos mestres. En el camp agrari volia combatre les teories de l'agrònom Thaer, que creia en la superioritat absoluta de les formes intensives de conreu.

En el cas de l'economia volia combatre la teoria de la renda de Ricardo. Pel que fa a l'agronomia, von Thünen volia demostrar que els sistemes intensius eren els més adequats a certa distància del mercat, però que a altres distàncies eren més rendibles altres sistemes.

Pel que fa a Ricardo, von Thünen creia que no únicament hi havia una renda de qualitat per a les terres més bones, sinó que també hi havia una renda de localització per a les terres més properes al mercat.

Com a precursor del marginalisme, von Thünen va observar que l'ingrés màxim de la producció s'obtindrà si el valor del producte marginal (la darrera unitat de producte) és igual al cost marginal de produir-lo, la mateixa idea que havia desenvolupat Cournot (tot i que per a aquest el cost marginal era zero).

Vegeu el vídeo: Els precursors: von Thünen i Cournot

2. La revolució marginalista: Jevons, Menger i Walras

Vegeu el vídeo: La revolució marginalista: Jevons, Menger i Walras

2.1. La utilitat marginal de Jevons i Menger

Cournot i von Thünen van ser excepcions en el seu context. Calgué esperar diverses dècades perquè les idees marginalistes prenguessin forma. I, efectivament, ho van fer quasi simultàniament en tres entorns diferents: Anglaterra, àustria, i Suïssa.

El primer entorn on es va desenvolupar l'escola neoclàssica va ser la primera potència mundial i també la primera potència en economia política: Anglaterra.

William Stanley Jevons es va fer famós amb una obra d'arrel ricardiana, *La qüestió del carbó* (1865), una visió sobre el futur industrial d'Anglaterra, que es veia abocada a cercar el carbó cada vegada més car (de la mateixa manera que en l'agricultura es depenia cada vegada més de terres menys fèrtils).

Uns quants anys més tard, però, va publicar un nou llibre, la *Teoria de l'economia política* (1871), en què es replantejava la ciència, des d'uns pressupòsits diferents dels de Ricardo.

El seu punt de partença era l'utilitarisme de Bentham, però amb l'objectiu d'arribar a la mesura de la felicitat. Per aquest motiu, allò que es pot mesurar (i comparar) és allò que els individus estan disposats a pagar per augmentar la seva felicitat amb el consum de béns.

Tanmateix, la manera correcta de fer aquesta mesura és la que compara el «grau final d'utilitat», proporcionat pel consum d'una determinada quantitat d'un bé (en termes senzills, la utilitat que proporciona la darrera unitat consumida i, en termes matemàtics, la utilitat marginal d'aquest bé), amb el preu.

De fet, Jevons afirmava que un consumidor repartiria la seva despesa en el consum de diferents béns fins que el grau final d'utilitat proporcionat pels diferents béns fos el mateix.

Anant un xic més enllà, Jevons també va incloure, de forma indirecta, el cost de producció del bé en qüestió, i ho va fer a través d'una cadena de causalitats que segons ell existien.

«El cost de producció determina l'oferta, l'oferta determina el grau final d'utilitat i el grau final d'utilitat determina el valor». Evidentment, Jevons ja es referia al valor com a concepte concret i visible, o sigui, el preu, ja que s'allunyava de la teoria del valor treball, fins i tot en la forma de J. S. Mill, contra la qual ell es rebel·lava.

Una de les aportacions de Jevons en l'aplicació de la seva idea d'utilitat va ser la del mercat de treball. Aquest mercat s'equilibraria quan s'igualés la desutilitat del treball, que aquest proporcionava al treballador, amb el salari, segons l'oferta existent.

El continuador de l'obra de Jevons va ser l'irlandès Francis Ysidro Edgeworth, amb un segon nom que marcava la seva ascendència (la seva mare era una exiliada catalana). La seva obra principal, *Psíquica matemàtica* (1881), era un intent d'aplicació de les matemàtiques a les ciències morals (o socials) i, molt especialment, a l'intercanvi.

Una part de l'obra es dedica a l'estudi de les condicions d'intercanvi de dos agents econòmics i dos béns, utilitzant el que posteriorment s'ha conegut com a **caixa d'Edgeworth**.

El segon centre on va aparèixer la idea de la utilitat marginal fou Viena. Carl Menger, professor de dret a la Universitat de Viena, va publicar *Principis d'economia política* (1871), sense cap contacte amb Jevons i sense cap referència a instruments matemàtics. La seva obra, tal com correspon a un professor de dret, tenia una gran precisió terminològica, i un ordre de raonament precís: **un bé és una cosa que és útil, i serà un bé econòmic si és escassa**.

Els béns poden ser de primer grau, si són útils per al seu consum directe, o de grau superior, segons el nombre de passos necessaris per a arribar a un bé de primer ordre. Als béns de primer grau s'hi donarà un valor que es correspondrà amb la satisfacció que proporcionen al consum, mentre que als de grau superior s'hi imputarà el valor pel qual contribueixin indirectament a la satisfacció que proporciona un bé de primer grau.

Menger, en descriure els béns de primer grau, introdueix la idea que la satisfacció que proporciona el consum d'un bé va disminuint a mesura que se'n consumeix més (utilitat marginal decreixent), fins que s'iguala al preu que es paga per aquell bé.

Però aquest concepte no tenia res a veure amb l'utilitarisme; fugia del terme *utilitat* i se centrava en un aspecte més subjectiu, la valoració individual de la satisfacció.

Menger va ser el **gran defensor de les teories abstractes** en el desenvolupament de les ciències socials, en contra del seu opositor, Schmoller, l'historicista alemany, per a qui aquestes ciències s'han de desenvolupar mitjançant l'explicació de fets concrets i no existeixen lleis generals en economia.

La discussió, la *Methodenstreit* o batalla del mètode, s'ha fet famosa, tot i que de vegades sembla la discussió entre dos contextos socials amb necessitats diferents. A Viena, capital d'un imperi multinacional i multicultural, era imprescindible trobar lleis generals aplicables a tots els pobles constituents, mentre que a Berlín, futura capital d'una nació que encara no s'havia unificat, calia trobar l'especificitat alemanya, diferent de les altres, inclosa l'austríaca.

Si bé **el debat a llarg termini va donar la raó a Menger**, les aportacions de Schmoller van dominar durant un cert temps, i fins i tot més enllà del que seria l'Imperi alemany.

Un dels primers deixebles de Menger va ser Friederich von Wieser. L'interès d'aquest es va centrar en la teoria de la imputació, o sigui, de la formació del preu de les mercaderies que es feien servir en el procés de producció.

Segons el seu parer, la seva valoració, o la formació del seu preu es feia mitjançant la valoració dels usos alternatius que tenien, el que avui anomenem diem cost d'oportunitat, que, així, entrava en el camp de l'economia d'una manera més clara que com havia entrat en els escolàstics.

2.2. L'equilibri general de Walras

El tercer entorn era el de l'economia francesa, però de mans d'un exiliat intel·lectual. Leon Walras, fill de un professor d'economia a París, va voler entrar a l'escola politècnica i en va ser rebutjat.

Fruit d'aquesta frustració, que el va marcar profundament, va rebutjar en certa mesura la línia que seguien els economistes francesos i va acceptar l'ofertament d'una plaça a la Universitat de Lausana.

Allí va anar desenvolupant les seves teories, que finalment va publicar als seus *Elements d'economia política pura* (1874), en què incorporava idees similars a les de Jevons, però sense haver-ne conegut l'obra. Tanmateix, l'obra de Walras anava molt més enllà, i ho feia amb un llenguatge matemàtic força depurat.

El seu punt de partença era la utilitat proporcionada per la darrera unitat consumida d'un bé, que ell anomenava *rareté*, 'rarsa', que era el determinant del preu que es pagaria pel bé.

Però el seu interès es dirigia a veure com es determinaria, no el preu d'un bé únicament, sinó tots els preus al mateix temps, ja que en el seu cas hi jugaven molts actors i molts factors.

Aquest objectiu era el que va desenvolupar en la seva **teoria de l'equilibri general**, que, per a alguns, constitueix una de les grans fites teòriques de l'economia científica.

Per a arribar a expressar en forma matemàtica la manera com una economia arriba a l'equilibri, Walras va formular tres tipus d'equacions, les quals reflecteixen el comportament dels diferents agents econòmics en un sistema dominat pel mercat.

El primer grup d'equacions expressa l'equilibri d'intercanvi, on els diferents consumidors i productors arriben a una situació d'equilibri en què les *raretés*, per a cada individu, s'igualen al consum (la mateixa condició que ja havia establert Jevons).

En el segon grup d'equacions s'expressa l'**equilibri en la producció**, ja que els béns es produeixen amb factors productius que també tenen uns mercats, i ho fan maximitzant el guany i cobrint la demanda obtinguda en el primer grup.

En el tercer grup d'equacions s'incorpora l'acumulació de capital. En una darrera etapa s'introduïa el diner en el model.

Sense entrar en el complex desenvolupament de Walras, la seva finalitat és demostrar que el sistema teòric té una solució possible, acceptant que la realitat també té aquesta solució, a la qual tendirà de manera natural un sistema de mercats.

Per a demostrar-ho tan sols li cal comptar el nombre d'equacions i d'incògnites, i troba que, si en el sistema hi ha m béns, que es fabriquen amb n factors, les dades inicials, tècniques i psicològiques, ens donen m equacions de demanda de béns, n equacions d'oferta de factors, m equacions de costos unitaris d'oferta dels béns i n equacions d'equilibri dels mercats de factors.

Com a incògnites hi ha preus i quantitats dels béns que s'intercanvien en l'equilibri ($2m$), i preus i quantitats dels factors que es fan servir en aquest moment ($2n$). Total $2n + 2m$ equacions i incògnites, amb la qual cosa el sistema té solució.

Però apareix un problema formal: el sistema és un sistema lineal i, per tant, una equació és el resultat de totes les altres, amb la qual cosa ens falta una equació. Però també hi ha una solució, ja que els preus que es determinen són preus relatius, i hem d'establir la relació a partir de la qual es mesuren els preus.

Si s'estableix que un preu, per exemple el preu d'una mercaderia que es fa servir en l'intercanvi (la moneda), és la unitat, els altres preus es definiran en termes d'aquesta mercaderia. Aquest bé en qüestió és el que Walras anomena numerari, estàndard de mesura, i permet d'arribar a una solució determinada del sistema.

Per tal que el funcionament d'aquest sistema fos coherent, totes les transaccions s'havien de fer als preus d'equilibri i, perquè fos així, Walras imaginava que hi havia un subhastador que cridava els preus a l'atzar i **quan l'oferta i la demanda s'igualaven** al preu donat pel subhastador, aleshores la transacció es portava a terme.

Walras, en descriure aquest sistema, creia que estava descrivint una economia real dominada per un sistema de mercats, però oblidava una cosa: el seu sistema és, de fet, una fotografia fixa d'una economia, però no n'explica el moviment, el creixement.

A més, el fet que una economia real sigui com la que el model descriu és força discutible, ja que potser en un centre petit, amb petits consumidors i productors, podria semblar que el model s'ajusta (com era el cas de la ciutat de Lausana en temps de Walras), però una economia real, amb grans empreses, institucions financeres, etc., s'allunya força del que Walras dibuixava.

3. La síntesi neoclàssica: Marshall, Pareto i Böhm Bawerk

El principal deixeble de Menger va ser Eugen Böhm Bawerk, que va arribar a ser ministre. Va intentar ampliar les idees de Menger per tal d'elaborar una teoria del capital, i la seva gran obra, *Capital i interès* (1884-1889), és alhora una història de les teories del capital i una teoria positiva del capital, la seva gran aportació.

Un dels punts centrals de la seva teoria és la justificació de l'interès: la producció de béns de primer grau exigeix l'ús indirecte de certes mercaderies, i això comporta la necessitat de temps. Així, doncs, el temps és productiu i explica l'interès.

La justificació concreta de l'interès es fa, però, amb tres condicions: els individus subestimen la satisfacció de les seves necessitats futures, els individus sobreestimen la satisfacció present de les seves necessitats i els individus poden abstenir-se del consum present per a introduir els béns en un procés productiu que ajudi a satisfer les necessitats futures.

Aquesta explicació subjectiva de l'interès es dirigia a atacar les idees marxistes sobre el capital, les quals hi atribuïen més representativitat que un conjunt de béns de producció i hi atorgaven un component de relació social.

De fet, Böhm Bawerk va llançar diferents crítiques a l'obra de Marx i es va oposar a autors com Hilferding, de la mateixa manera que el seu mestre s'havia oposat als historicistes.

El continuador de l'obra de Walras va ser Vilfredo Pareto, un comte italià elitista que fou alhora economista, sociòleg i políticòleg. Com a economista va escriure el *Manual d'economia política* (1906), en el qual, seguint el camí de Walras, va definir no tan sols que **l'economia arriba a un equilibri**, sinó que aquest equilibri, si es donen les condicions de llibertat i de competència, és **un òptim**.

L'òptim de Pareto es defineix com aquella situació on tota variació comportarà pèrdua per a uns, malgrat que hi hagi guanys per uns altres. Com que les condicions són totalment subjectives, i les utilitats personals no es poden comparar, segons Pareto, un òptim definit de manera tècnica es transforma en un **òptim de tipus social**, fruit d'un sistema de mercats en llibertat, sense cap intervenció estatal.

Per a Pareto, l'economia era la ciència dels comportaments racionals, mentre que els comportaments no racionals eren l'objecte d'estudi de la sociologia, l'altre camp en el qual es va convertir en un autor de primera línia.

Malgrat aquests dos desenvolupaments, la línia principal de l'economia es va instal·lar a Anglaterra, de la mà d'un autor que, al mateix temps que Jevons, havia generat (però no publicat) idees similars.

Alfred Marshall va esdevenir el gran pare de l'economia i dels economistes durant cinquanta anys. Destinat a la professió eclesiàstica, es rebel·là en contra d'aquests designis i va cursar els estudis de matemàtiques a Cambridge.

Després d'una breu estada com a professor a Oxford, va tornar a Cambridge on es va especialitzar en economia, ja que, tot i que existien càtedres d'economia, encara no es desenvolupava aquesta especialització a la Universitat.

Des d'allí va realitzar una obra molt completa, tant pel que fa a la creació teòrica com, molt especialment, a la creació d'escola, i amb això, a l'arrelament de la nova especialitat a les universitats angleses.

Els seus inicis teòrics van en la mateixa línia que els de Jevons, i poc més o menys, durant el mateix temps, pel que fa a la revolució marginalista. Però Marshall va voler anar més enllà i, encara més, no va acceptar el trencament de Jevons amb l'escola clàssica.

Per tant, la seva obra es pot caracteritzar com la síntesi dels conceptes que havien sorgit amb els marginalistes (utilitat i demanda), amb les aportacions que podien quedar dels clàssics, com J. S. Mill (cost i oferta), que constituïen les dues fulles d'unes tisores que «tallaven» el preu, sense que cap de totes dues fos la més important.

De fet, Marshall va fer una síntesi, que aviat prengué el nom de neoclàssica, l'ortodòxia de la qual va quedar expressada en la seva gran obra *Principis d'economia* (1891).

Marshall partia d'una definició laxa d'economia: la ciència que estudia la humanitat en els negocis corrents de la vida, tot i que el seu contingut també es podria definir com l'assignació de recursos escassos, que no apareixeria fins al 1932.

El seu mètode tenia dues màximes, *natura non facit saltum* (la natura no fa salts), i «l'un en molts, i els molts en un».

Per a la primera considerava els fenòmens econòmics com a **fenòmens contínuus, amb transicions suaus**, en contra dels grans canvis que Marx tenia al cap.

Per a la segona, cada fenomen social tenia moltes causes alhora i cada una d'aquestes causes era al seu torn causa de diferents fenòmens, per la qual cosa es feia difícil d'aïllar seqüències senzilles de causa-efecte. Per això, la millor manera d'estudiar un fenomen era suposar que totes les condicions, menys una, eren constants, i centrar-se en els efectes d'aquesta variable.

Aquest recurs, que s'explica amb el terme *ceteris paribus* (tota la resta igual), i que rep el nom d'«estudi de l'equilibri parcial» en contra de l'anàlisi de totes les variables conjuntes de Walras, ha esdevingut la forma normal de pràctica de la ciència econòmica.

Vegeu el vídeo: La síntesi neoclàssica: Marshall, Pareto i Böhm Bawerk

3.1. Les aportacions de Marshall: la corba de demanda, els factors productius, les estructures de mercat i els preus i la distribució de la renda

L'estudi substantiu dels fenòmens econòmics es fa seguint un ordre precís, utilitat-demanda, costos-oferta, mercats i preus i distribució de la renda, que amb ell va quedar incorporat als textos d'economia, o en termes actuals, de microeconomia. En cadascun dels camps Marshall hi va fer aportacions, que, sense que semblessin revolucionàries com les de la utilitat marginal, de fet, van canviar la cara de la ciència econòmica sense que se'n perdés l'origen.

La seva idea general era la del **flux circular de la renda**, que és a l'inici de tots els manuals d'economia. La ciència econòmica s'havia d'ocupar de cadascuna de les parts d'aquest flux.

De les corbes d'utilitat individual, que per a Marshall podien sumar-se, se suposava que el preu era l'índex de la utilitat marginal que un determinat bé dona, però, per a poder-ho fer, cal considerar que el diner té una utilitat marginal constant per a facilitar el pas. Amb això, la corba de demanda era de pendent negatiu, forma que permetia l'obtenció d'un equilibri estable en el mercat.

Però Marshall construïa aquestes corbes d'una manera diferent de la que seguim ara: per a ell $p = F(q)$, tot i que els preus es dibuixaven a l'eix d'ordenades. Aquesta tradició anglesa s'oposava a la continental de Walras.

En l'anàlisi de l'oferta, Marshall es basava en una empresa estandarditzada, que anomenava **empresa representativa**, empresa que no té els resultats més bons en el seu sector, però tampoc els més dolents. L'empresa produeix amb quatre factors: terra, treball, capital i organització, que reben diferents retribucions: renda, salari, interès i benefici.

Momentàniament, i en virtut de millores tecnològiques o de situacions excepcionals en algun dels factors, l'empresa pot tenir resultats més bons, que a llarg termini desapareixeran en difondre's les millores.

Aquestes retribucions temporals extra són les que ell anomenava **quasirendes**, ja que si fossin de naturalesa definitiva, perquè la millora no era exclusiva, tindrien la mateixa característica que la renda de la terra en la teoria de Ricardo. Les empreses que operaven al límit de la supervivència empresarial eren les empreses marginals, i el procés de competència constantment en feia desaparèixer algunes, alhora que d'altres s'alçaven en situacions amb beneficis extraordinaris.

En definitiva, el sector era com un organisme viu, en el qual unes cèl·lules anaven substituïnt-ne d'altres, i que per a analitzar-lo era necessari estudiar la forma de la cèl·lula mitjana.

Un cop tenim els dos extrems d'un mercat, l'oferta i la demanda, Marshall va analitzar les diferents estructures de mercat, i per això va suposar **tres tipus d'horitzons temporals**. El període de mercat, en el qual **l'oferta i la demanda estan donades** i no poden variar. El curt termini, en el qual l'oferta pot variar però només pels canvis del factor treball i de les primeres matèries (ja que el capital està fixat).

I, finalment, el llarg termini, en el qual l'oferta pot variar en tota la seva amplitud, ja que pot canviar l'equip de capital destinat a la producció.

En el període de mercat, l'oferta serà la determinant, si suposem que el bé en qüestió no pot ser emmagatzemat: és el tipus de mercat agrari, en el qual la collita es recull i s'ha de vendre, mentre que la demanda és fixa.

Si l'oferta és baixa, el preu s'apujarà; si és alta, s'abaixarà. A curt termini, en canvi, l'oferta pot variar, i encara pot canviar més a llarg termini, en què poden entrar noves empreses (més equip de capital), amb la qual cosa les variacions de preu quedaran esmorteïdes per aquest efecte.

Si el preu d'un mercat s'apuja, els productors es veuran impeditos a augmentar l'oferta, i nous productors voldran entrar en el mercat atrets pels beneficis extraordinaris que els preus proporcionen.

En definitiva, el tipus d'anàlisi de Marshall sempre té en compte el temps, i, en contra de la fotografia fixa de Walras, hi ha un cert moviment.

Però, a l'igual de Walras, Marshall creia que la seva ciència era un instrument de reforma social, de guariment de la malaltia social que era la pobresa.

A mans seves, a més, l'economia es convertia en la ciència de la raó, del fet possible, en contrast amb els dogmes de la societat victoriana en què vivia.

Lluny de tot doctrinisme radical, i fins i tot lluny de tota exposició complicada (tot i creure en les matemàtiques com a instrument, les amagava en apèndixs específics), els seus elements es van convertir en una espècie de Bíblia de què era la ciència de l'economia.

A més, aquest llibre va servir perquè diverses generacions d'economistes aprenguessin el seu ofici.

Si l'obra de J. S. Mill va ser el llibre estàndard d'economia a Anglaterra entre els anys 1848 i 1890, els *Principis* de Marshall ho van ser al món entre el 1890 i gairebé el 1950: allà hi havia tot el que calia saber.

4. La teoria monetària: Wicksell i Fisher

Vegeu el vídeo: La teoria monetària: Wicksell i Fisher

4.1. Wicksell i el tipus natural i efectiu d'interès

L'economia, durant aquests anys, ja s'havia difós, i nous països van començar a ser exportadors de ciència, fora dels nuclis originals. En el camp de la teoria monetària van aparèixer dos nuclis importants, el suec, amb Wicksell, i l'americà, amb Fisher.

Knut Wicksell, fundador de l'escola d'Estocolm, va recollir una part de la tradició de l'escola austríaca, però les seves aportacions més importants van ser heterodoxes i en el camp de la teoria monetària. Les seves *Lliçons d'economia política* (1901) són una obra molt completa i molt difícil, però, en certa mesura, configuren una **superació de la teoria monetària**, basada en la teoria quantitativa del diner, que encara dominava en el camp de l'economia.

Les seves aportacions tenen tres punts de partença. En primer lloc, la teoria de Thornton, que apuntava al mecanisme indirecte de relació entre el diner i els preus, a través dels **tipus d'interès**.

En segon lloc, la **teoria ortodoxa**, segons la qual es creia que la renda nacional determinava el nivell de preus per mitjà de la demanda agregada de béns.

I, finalment, l'anomenada **paradoxa de Gibson**, segons la qual s'observa que el nivell de preus i el tipus monetari d'interès tenen una correlació positiva, mentre que, segons la teoria quantitativa, haurien de variar en sentit contrari.

El mecanisme indirecte de relació entre el diner i els preus ve donat pel fet que com més quantitat de diner, el seu preu, el tipus d'interès, serà més baix, i aleshores augmentarà el volum de crèdits demanats per a dur a terme inversions, i s'apujaran els preus dels béns.

Per a explicar la paradoxa de Gibson, Wicksell va diferenciar entre **el tipus natural i el tipus efectiu d'interès**.

El primer es lliga als fenòmens productius, i és un reflex de la rendibilitat de la producció, mentre que el tipus efectiu és el resultat de les actuacions del mercat monetari. Si el tipus natural és superior al tipus efectiu, aleshores augmenta el volum de préstecs per fer inversions, i els preus s'apugen. Si és més baix, el procés evoluciona en sentit contrari, amb la qual cosa el cicle inicia la davallada.

L'equilibri entre els mercats reals i els monetaris s'obtenia si els dos tipus d'interès eren iguals. Però el conjunt de la seva explicació resolva la paradoxa de Gibson i, alhora iniciava la línia d'una nova teoria monetària, que més tard desenvoluparia Keynes.

Les *Lliçons* són, de tota manera, molt més que una teoria monetària. De fet, són una síntesi de l'economia neoclàssica en els altres camps, síntesi que com les de Marshall i Böhm Bawerk marquen l'inici d'una nova etapa teòrica.

En aquesta etapa, i malgrat l'obstinació dels fets, especialment des del 1914, els economistes van continuar mantenint una visió idíl·lica del món econòmic, que, naturalment tendia a l'equilibri, mentre que la realitat avançava sempre cap al desequilibri.

4.2. Fisher i la nova teoria quantitativa del diner

Irving Fisher fou, en canvi, un **defensor de la teoria quantitativa**. Ara bé, segons ell s'havien de considerar els diferents tipus de diner existents a les economies amb sistemes financers desenvolupats, ja que cada tipus de diner tenia la seva pròpia velocitat de circulació.

D'aquesta manera Fisher feia una anàlisi completa de tots els factors que intervenen en la fórmula

$$M \cdot V = P \cdot T$$

La seva obra més important en aquest camp, significativament, es diu *El poder adquisitiu del diner* (1911).

En la seva obra, l'efecte principal del diner sobre el nivell de preus s'expressava per la major demanda de béns que es donava en créixer la quantitat de diner.

Per això, ampliava l'equació a

$$M \cdot V + M' \cdot V' = P \cdot T$$

en la qual les dues quantitats de diner i les dues velocitats corresponen **al diner d'alt poder** (bitllets del banc central), i **al diner bancari** (comptes corrents als bancs comercials).

Per a explicar la paradoxa de Gibson, Fisher es basava en la diferència entre alt i creixent, i entre baix i decreixent.

Un nivell de preus creixent s'ha d'associar amb un tipus d'interès estable alt, i un nivell de preus decreixent, amb un tipus d'interès estable baix.

Si el nivell de preus és estable, el tipus d'interès serà de tipus natural, el que existeix fora de cicles inflacionaris o deflacionaris. Però si comença un moviment, el públic forma les seves expectatives segons la seva experiència passada i el mercat de l'estalvi funciona de tal manera que **els preus i els tipus d'interès varien en paral·lel**.

Però la seva obra no es redueix a la teoria monetària, ja que havia desenvolupat una formulació de l'equilibri general, independentment de Walras, i és considerat un dels grans economistes nord-americans.

5. L'escola neoclàssica a Catalunya i a Espanya

Després d'una certa brillantor, en la qual els autors del nostre país van seguir de prop i amb una certa rapidesa les aportacions que es deien fora, i fins i tot en van fer algunes d'originals, el pensament econòmic català i l'espanyol van entrar, des de mitjan segle XIX, en un període d'estancament relatiu.

Les influències dominants van venir de França, d'autors menors, o d'Alemanya, principalment dels historicistes. Però, en canvi, els economistes d'aquí estaven principalment preocupats pels problemes concrets que el país tenia plantejats, un dels quals semblava el tema central, el de la política comercial més apta per als interessos del progrés.

Proteccionisme versus lliurecanvi van ser els dos pols d'atracció que obligaven tothom a prendre partit.

La interpretació tradicional diu que els catalans defensaven postures proteccionistes, mentre que des d'altres llocs de l'Estat les idees lliurecanvistes topaven amb dificultats per a imposar-se, a causa del desig català de mantenir el mercat per a la seva indústria.

Però les coses no estaven tan clares, i només convé recordar que el primer pas oberturista el va fer un economista català, Laureà Figuerola, mentre que, després de la Restauració va ser Cánovas del Castillo qui va aconseguir d'unir els interessos catalans, castellans, asturians i bascos a l'entorn d'un programa proteccionista.

En aquest sentit, la seva obra es titula *De como he venido yo a ser doctrinalmente proteccionista* (1891), i el ser autor hi planteja els principis liberals per a posar-se a l'òrbita de List i, políticament, de Bismarck.

Tot i que les aportacions teòriques van ser inexistents, convé dir que, tampoc a la resta del món vam difondre gaire ràpidament les noves teories marginalistes i neoclàssiques. En general, dominaven l'historicisme i una economia eclèctica, encara molt deutora de l'escola clàssica.

A més, el debat sobre el proteccionisme i el lliure canvi va ser un debat internacional condicionat per la depressió econòmica que va dominar el món entre el 1873 i el 1896, ja que el proteccionisme semblava una resposta als problemes creats per aquesta depressió.

En aquest context, un dels autors espanyols que més influència va tenir fou l'aragonès Joaquín Costa, el gran defensor dels interessos dels petits agricultors del nord de la península, en un **moviment de protecció**, davant els estralls de la crisi agrària.

Atès que aquest problema va ser un problema europeu i mundial, es van expressar idees similars arreu d'Europa, encara que des del punt de vista analític presentaven poques novetats.

Vegeu el vídeo: L'escola neoclàssica a Catalunya i a Espanya

6. Autors

<p>Johann Heinrich von Thünen (1783-1850)</p>	<p>Agρόnom i economista alemany, era un observador meticulós dels resultats de la seva finca. Amb aquests resultats va escriure una obra, <i>L'Estat aïllat</i> (1826-1863), en la qual es formulava la teoria de la igualació del preu i el cost marginal, però la seva màxima aportació és el desenvolupament d'una nova possibilitat de renda de la terra, la de situació.</p> <p>Aquesta aportació la va desenvolupar iniciant el que seria la línia de recerca de la localització econòmica, amb la qual cosa, i durant molts anys, von Thünen ha estat més llegit pels geògrafs que pels economistes.</p>
<p>Antoine Augustin Cournot (1801-1877)</p>	<p>Professor de matemàtiques i física a la Universitat de Lió, rector de la de París i funcionari educatiu del Govern francès.</p> <p>Va publicar <i>Recerques sobre els principis matemàtics de la teoria de la riquesa</i> (1838), que van passar desapercebudes durant molt de temps, fins que Jevons les va recuperar de l'oblit. No solament va ser un dels primers economistes a usar les matemàtiques, sinó que va proporcionar idees substancials, va dibuixar corbes de demanda per primer cop, i va establir les condicions d'equilibri en un mercat.</p> <p>Un dels casos específics que encara s'estudien és la seva solució a la formació del preu en un mercat amb duopoli, encara que va estudiar tot tipus de competència.</p>
<p>Laureà Figuerola (1816-1903)</p>	<p>Economista català, que va ser l'impulsor de les reformes lliurecanvistes durant la Primera República espanyola.</p> <p>Fou l'autor de diferents treballs aplicats, dels quals cal destacar <i>l'Estadística de Barcelona en 1849</i>.</p>
<p>Antonio Cánovas del Castillo (1828-1897)</p>	<p>Polític espanyol i principal impulsor de la Restauració dels Borbó després del sexenni revolucionari. A fi d'aconseguir el suport polític necessari, va afavorir una política proteccionista, defensada a <i>De como vine a ser doctrinalmente proteccionista</i> (1891).</p>
<p>Leon Walras (1834-1910)</p>	<p>Fill d'un professor d'economia a París, es volia dedicar a l'enginyeria però no va ser admès.</p> <p>Frustrat, Cournot, amic del seu pare, el va convèncer perquè es dedicés a l'economia, i després de guanyar un premi en un congrés a Lausana, la Universitat li va oferir una plaça de professor.</p> <p>Va publicar els <i>Elements d'economia política pura</i> (1874), en què a més d'establir el principi marginal bàsic que el preu és igual a la utilitat marginal, va desenvolupar una teoria de l'equilibri general, amb formulació matemàtica. Va publicar altres obres dedicades a l'economia aplicada i a l'economia social.</p>
<p>William Stanley Jevons (1835-1882)</p>	<p>Natural de Liverpool, va estudiar ciències i es va dedicar a la química i a la meteorologia a Austràlia. Novament a Anglaterra, va completar els estudis i va esdevenir professor d'economia.</p> <p>La seva primera gran aportació va ser <i>La qüestió del carbó</i> (1866), dins la lògica ricardiana, però després va publicar <i>La teoria de l'economia política</i> (1871), en què s'establia una teoria del preu basada en la utilitat marginal, que el va constituir en un dels tres components de la revolució marginalista, juntament amb Menger i Walras.</p>
<p>Carl Menger (1840-1921)</p>	<p>Professor de dret a la Universitat de Viena, i tutor del príncep hereu, va escriure una obra d'importància amb els <i>Principis d'economia política</i> (1871), una de les tres obres que van iniciar la revolució marginalista, punt de partença de la moderna microeconomia.</p> <p>Va ser un gran defensor dels mètodes abstractes en economia, i va ser el contrincant de Schmoller a la batalla del mètode, o <i>Methodenstreit</i>, sobre els mèrits relatius de l'abstracció i la inducció.</p>

Eugen Böhm Bawerk (1841-1914)	Tot i haver estudiat amb els historicistes a Alemanya, aquest economista austríac es va dedicar a continuar la línia de treball iniciada amb Menger, alhora que va tenir importants responsabilitats de govern en l'imperi austrohongarès. La seva gran obra, <i>Capital i interès</i> (1884), era alhora una història i una nova formulació de les doctrines sobre el capital, en la qual es relaciona el capital amb el temps.
Alfred Marshall (1842-1924)	Nascut prop de Londres, va estudiar a Cambridge, va ser professor d'Oxford i finalment va retornar a Cambridge, on va esdevenir un dels grans teòrics del moment i va exercir la seva influència sobre diverses generacions d'economistes. És l'autor d'uns <i>Principis d'economia</i> (1891), que es van constituir en el text bàsic d'aprenentatge en economia durant més de mig segle arreu del món. La seva formulació rep el nom de neoclàssica, perquè fa la síntesi entre les aportacions marginalistes i l'antiga tradició de Ricardo i Mill. Però, a més, Marshall va desenvolupar una gran quantitat dels elements que formen la teoria del preu i dels mercats, que s'estudia tradicionalment.
Francis Ysidro Edgeworth (1845-1926)	Irlandès i professor d'economia a Oxford, va ser el continuador de les teories de Jevons, l'iniciador de la revolució marginalista. La seva principal obra va ser la <i>Psíquica matemàtica</i> (1881), amb la qual, i per mitjà dels principis utilitaristes, va desenvolupar la teoria de l'intercanvi.
Joaquín Costa (1846-1911)	Autor aragonès, principal impulsor del moviment regeneracionista espanyol i defensor dels interessos dels petits agricultors. Va escriure moltes obres sobre temes legals i agraris, com <i>La fórmula de la agricultura espanyola</i> (1904).
Vilfredo Pareto (1848-1923)	Nascut a París, fill d'una família noble italiana, va estudiar a Torí i va succeir Walras en la seva càtedra de Lausana, on va ensenyar economia, i també sociologia, l'altra seva especialitat. En economia va perfeccionar la teoria de l'equilibri general en el <i>Manual d'economia política</i> (1906).
Friederich von Wieser (1851-1926)	Autor austríac, després d'estudiar història es va interessar per l'economia i per l'obra del seu sogre, Carl Menger, de qui era deixeble. Finalment va esdevenir successor seu a la Universitat de Viena. Va continuar la línia del seu mestre, intentant trobar la valoració dels béns no consumits directament, mitjançant la teoria de la imputació. Autor de l'escola neoclàssica austríaca juntament amb Böhm Bawerk.
Knut Wicksell (1851-1926)	Nasqué a Estocolm i, després d'estudiar a Uppsala i en universitats estrangeres, va esdevenir professor d'economia a la Universitat de Lund. Bon coneixedor de les teories de la segona generació dels marginalistes i creadors de la síntesi neoclàssica (Marshall, Pareto, Böhm Bawerk), les seves millors aportacions són en el camp de la teoria monetària, en la qual es pot considerar com un precedent de Keynes. La seva gran obra van ser les <i>Lliçons d'economia política</i> (1901).
Irving Fisher (1867-1947)	Nascut prop de Nova York, va estudiar a la Universitat de Yale, de la qual va esdevenir professor. En general, va continuar la línia de l'escola de Viena (Menger i Böhm Bawerk), però la seva aportació més important va ser l'aclariment de la teoria quantitativa del diner, explicada a l'obra <i>El poder adquisitiu del diner</i> (1911).

Elements d'economia política pura (1874)

Una de les obres més difícils de la història del pensament econòmic està dividida en vuit seccions.

La primera defineix els tres camps de l'economia, la pura, l'aplicada i la social, i la segona estableix les condicions d'equilibri en l'intercanvi de dues mercaderies.

Les quatre següents elaboren les condicions de l'equilibri econòmic en quatre nivells de complexitat creixent.

Així, la tercera part solament estudia l'intercanvi, la quarta hi afegeix la producció, la cinquena hi introdueix l'acumulació de capital i la sisena hi incorpora la circulació monetària.

De fet, el model més difós i en què se sol basar el sistema de Walras és a la part corresponent a la producció, que és al capítol 21.

La setena secció es dedica a l'estudi de les condicions del progrés econòmic i fa la crítica de les teories anteriors, i la darrera es dedica a l'estudi de diferents problemes concrets, com és el cas del monopoli, els impostos, etc., tot i que el seu autor creia que aquests temes entraven en les altres parts de l'economia (aplicada i social).

Aquesta part final s'ha de llegir tenint en compte que Walras creia que la seva obra era un instrument per a la gestió d'un sistema socialista, tot i que la seva concepció del socialisme tenia poc a veure amb la que imperava al moment.

Principis d'economia (1891)

El prefaci presenta el lema de Marshall, *natura non facit saltum*, cosa que explica que l'anàlisi es fa sempre en termes de continuïtat en el temps i sobre els comportaments dels agents econòmics.

El primer llibre es dedica a la definició de la ciència i dels seus objectius, i el segon a la definició dels conceptes fonamentals. Immediatament s'entra en el desenvolupament normal de la microeconomia: el tercer llibre es dedica a la utilitat i la demanda; el quart, als costos i a l'oferta; el cinquè, als mercats i al preu d'equilibri, amb les diferents formes d'empresa oferent (competència, monopoli, etc.), i el sisè, a la distribució de la renda, basada en la productivitat marginal.

De tota manera, moltes consideracions importants apareixen a les notes, l'apèndix i altres gravats, ja que Marshall creia que el text solament havia d'incorporar allò fonamental.

Amb el temps, una bona part del que per a ell era secundari ha esdevingut fonamental, i aquestes parts secundàries van ser l'origen d'importants desenvolupaments teòrics.

Resum

La darrera part del segle XIX va ser una època en què van contrastar una relativa tranquil·litat econòmica i una crisi econòmica forta. Malgrat això, en aquest context va sorgir un pensament econòmic nou que va triar com a punts de partença l'equilibri i la consecució gradual dels canvis. L'economia neoclàssica va sorgir, com a reacció contra els clàssics i el marxisme, i es va centrar en l'estudi del preu com a variable fonamental, determinada subjectivament en un sistema de mercats interdependents.

La revolució marginalista del decenni 1870-1880, que prenia les idees d'alguns precursors com Cournot i von Thünen, i que van llançar Jevons, Menger i Walras, va constituir el primer pas vers la creació d'un marc teòric nou, marc que, en bona mesura encara és l'actual, pel que fa a la microeconomia o a la teoria dels preus i de la distribució. Però, la creació total del marc teòric no es va assolir fins que Marshall va fer una síntesi entre la revolució marginalista, pel que fa a la teoria de la demanda, amb les idees dels economistes clàssics, pel que fa al cost.

La teoria monetària va viure en aquests anys una renovació, tot i que en dues línies diferents: la de l'aprofundiment de la teoria quantitativa del diner, per part de Fisher, i la del progressiu allunyament vers una nova teoria, que va començar Wicksell i que portaria a Keynes.

Activitats

1. En quin sentit Marshall va ser el continuador de l'escola clàssica?
2. Per què realitat i economia anaven en sentits diferents en aquesta època?
3. Marginalistes i neoclàssics es van centrar en l'intercanvi i van oblidar la producció. Discussiu-ho.
4. El concepte de temps en la microeconomia dels neoclàssics és absent. Discussiu-ho.

Glossari

Belle époque *f* Època que va des del 1870 fins al 1914, en què, tot i una sèrie de conflictes particularitzats, la conjunció de sistemes polítics elitistes i d'aspectes econòmics específics van fer que fos recordada posteriorment com una època feliç. En el camp de la cultura hi va haver expressions artístiques que defineixen l'època, com el modernisme.

Competència perfecta *f* Situació de mercat en què hi ha molts compradors i molts venedors, de manera que cap d'ells no pot influir en el resultat final. El preu d'equilibri de competència és el que han d'adaptar en la seva activitat les empreses. Hi ha d'haver, a més, uniformitat del producte i llibertat d'entrada i sortida del mercat.

Cost marginal *m* Cost de producció de la darrera unitat produïda. En termes matemàtics, és la derivada del cost total de produir quantitats creixents d'un bé.

Curt termini *m* Període de temps en què els productors solament poden canviar els costos variables per tal d'augmentar la producció (en general, reflecteixen mà d'obra i primeres matèries), ja que l'equip de capital està fixat.

Demanda *f* Relació entre les quantitats que els consumidors estan disposats a comprar a diferents preus. A un preu determinat, la demanda (funció) determinarà la quantitat demanada.

Depressió *f* Situació en què l'activitat econòmica està per sota de les seves possibilitats productives i, molt especialment, d'ocupació. En aquesta situació no sembla que hi hagi forces econòmiques que ajudin a sortir-ne naturalment.

Dinàmica *f* Forma d'estudi de l'economia segons la qual l'objectiu central és l'anàlisi de la variació del sistema econòmic al llarg del temps.

Duopoli *m* Situació de mercat en què hi ha dos únics productors que competeixen.

Equilibri general *m* Situació en què s'igualen la demanda i l'oferta de tots els béns i factors productius en una determinada economia. És una formulació específica de la idea d'interdependència econòmica, idea mare de les formulacions de diferents autors, que la presenten com a interdependència de mercats. La teoria de l'equilibri general va ser formulada per primer cop per Walras, però anteriorment es van desenvolupar teories de l'equilibri general de la producció, i tant el *Tableau oeconomique* de Quesnay com els esquemes de transformació de Marx es poden considerar models d'aquest estil.

Equilibri parcial *m* Forma d'anàlisi que es concentra en l'estudi dels efectes d'una sola causa, ja que considera que la resta de condicions es manté igual (*ceteris paribus*). Marshall en va ser l'iniciador, per a salvar les dificultats plantejades de l'equilibri general, en el qual la variació d'un element comporta la variació de tots els altres.

Estàtica *f* Forma d'estudi de l'economia, segons la qual es considera que la situació no varia amb el temps. Els sistemes d'equilibri general en són l'exemple més clar, ja que són com una fotografia fixa del sistema econòmic, en un moment determinat.

Individualisme *m* Metodologia científica que parteix de l'estudi de l'individu per a explicar els fenòmens socials.

Llarg termini *m* Període de temps en què els productors poden variar tots els factors de producció, inclòs el capital fix, mitjançant l'ampliació de la capacitat de producció i/o l'entrada de noves empreses.

Monopoli *m* Situació de mercat en què hi ha un sol productor, que té la possibilitat de marcar el preu que més li convingui per a maximitzar el guany.

Numerari *m* Bé que es pren com a unitat de referència en un sistema d'equilibri general.

Oferta *f* Relació de les quantitats que els productors estan disposats a vendre a diferents preus. A un preu determinat, l'oferta (funció) determina la quantitat oferta.

Oligopoli *m* Situació de mercat en què uns pocs productors dominen el mercat, sovint, amb acords de repartiment de quotes, que el fan semblant al monopoli.

Patró or *m* Sistema monetari segons el qual els diferents països estan obligats a pagar amb or els bitllets emesos pel seu banc central, i en el qual els intercanvis internacionals es fan amb or. Va ser el sistema imperant fins al 1914, però al final de la guerra va ser impossible tornar-lo a restablir.

Positivisme *m* Sistema filosòfic que es basa en el mètode experimental i que es nega a acceptar tota noció *a priori* i tot concepte universal i absolut.

Preu d'equilibri *m* Preu que buida el mercat, ja que les quantitats demanades i ofertes a aquest preu són les mateixes.

Recessió *f* Disminució de l'activitat econòmica o situació de davallada vers una depressió.

Retorn Antic Règim *m* Situació dels sistemes polítics occidentals després del 1870, en què l'estabilització política es va aconseguir recreant un sistema de dominació, amb una nova elit formada tant pels aristòcrates com pels grans burgesos.

Utilitat marginal *f* Utilitat proporcionada per la darrera unitat consumida d'un determinat bé. En termes matemàtics, és la derivada de la utilitat total, proporcionada per quantitats creixents d'aquest bé.

Unió econòmica *f* Àrea geogràfica prèviament separada que adopta un sistema de lliure circulació de béns, capitals i persones, i alhora una moneda comuna, a més d'una disciplina comuna en el control dels pressupostos públics.

Bibliografia

Bibliografia bàsica

Böhm Bawerk, E. (1986). *Capital e interés. Historia y crítica de las teorías sobre el interés*. Mèxic: F.C.E.

Cournot, A. A. (1969). *Investigaciones acerca de los principios matemáticos de la teoría de las riquezas*. Madrid: Alianza.

Marshall, A. (1963). *Principios de economía*. Madrid: Aguilar.

Menger, C. (1983). *Principios de economía política*. Madrid: Instituto de Economía de Mercado / Unión Editorial.

Walras, L. (1987). *Elementos de economía política pura (o Teoría de la riqueza social)*. Madrid: Alianza.

Wicksell, K. (1963). *Lecciones de economía política*. Madrid: Aguilar.

Bibliografia complementària

Bujarin, N. (1974). *Economía política del rentista*. Barcelona: Laia.

Dobb, M. (1974). *Economía política y capitalismo*. Mèxic: F.C.E.

Urrutia, J. (1980). *Economía neoclásica*. Madrid: Pirámide.

Hutchinson, T. W. A. (1967). *Historia del pensamiento económico 1870-1929*. Madrid: Gredos.